

Historisch portret

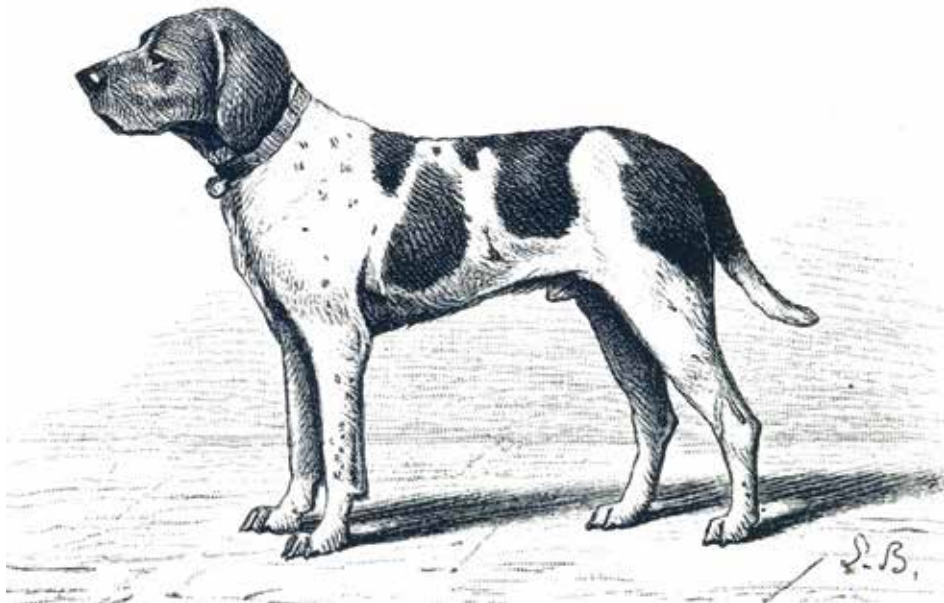
WEIMARSE STAANDE HOND

- VOOR EN NA HET SCHOT, APPORTEUR EN ZWEETHOND -

De Weimaraner is een keuze geweest van diverse royals, kunstenaars en filmsterren. Zo ook van prinses Gracia van Monaco (1929-1982).

In oude geschriften, documenten en boeken of op prenten en schilderijen is de geschiedenis van honden vastgelegd. En dan vooral het werk dat ze doen. Meegaan op jacht, het drijven en hoeden van een kudde, het bewaken van huis en hof en het gezelschap houden van de mens. Elke maand gunt ONZE HOND de lezer een inblikje in de rijke historie van een rashond. Deze maand de Weimaraner.

Het opbouwen van een nieuwe stam voorstaande honden begint met 'Hektor I.' Hektor staat model voor de eerste rasstandaard van de kortharige Duitse voorstaande hond. (Uit: Ludwig Beckmann, 'Die Rassen des Hundes', 1894.)

VOORSTAANDE HONDEN

Veel auteurs die de geschiedenis van een hondenras beschrijven duiken diep in de historie. Dankzij de beschrijvingen van de oude Grieken en Romeinen en miniaturen uit de middeleeuwen zijn sommige types honden te linken aan de huidige rassen. Denk maar aan molossers, brakken en windhonden. Het is echter onmogelijk om te bewijzen dat die 'windhondachtige types' van eeuwen voor Christus rechtstreekse voorouders zijn van, bij voorbeeld, de huidige Greyhound. En dat geldt voor alle rassen. Over een ras praten we immers pas als er duidelijke beschrijvingen bestaan, die vanaf de achttiende eeuw de basis gaan vormen voor een rasstandaard. Als er zuiver wordt gefokt en – niet te vergeten – als honden in een bij hen passend stamboek worden ingeschreven.

MANUSJES VAN ALLES

De geschiedenis van de voorstaande honden, waartoe de Weimaraner behoort, begint, zoals de Duitsers zeggen, 'nachweisbar' tijdens Karel de Grote (768-814). Hij introduceert nieuwe vormen van jagen, zoals bij voorbeeld de nettenjacht. Als in de vijftiende eeuw in Italië de Arkebuse of Hakenbüchse (een handvuurwapen met vuurslot) wordt uitgevonden, krijgen jagers de gelegenheid om, bij voorbeeld, vliegend veerwild te schieten.

Bij die verfijning van de jachtmethoden ontstaat de wens om bij elke actie een hond als 'specialist' te hebben. Zoals een voorstaande hond, die het wild aanwijst voor het schot. Dan een apporteur, die de buit 'binnen brengt' na het schot, en een specialist die het verloren of (aan)geschoten) wild zoekt, de zweethond (bloed = zweet).

'Het is makkelijker om bij een Poedel vlooiën te vangen dan met een Duitse hond hoenders te zoeken', zegt een anonieme jager

Uit de literatuur wordt mij wel duidelijk dat Weimaraners worden gezien als 'manusjes van alles'. Ze zijn, zoals dat heet, breed inzetbaar. En, net als sommige andere voorstaande honden, zijn er ook goede

waakhonden bij. Diverse auteurs noemen het ras 'enigszins manscherp', hetgeen inhoudt dat hij zijn baas verdedigt. Met onbekende mensen zal hij goed gesocialiseerd moeten worden, aldus mevrouw A.H. de Raad in haar boekje Jachthonden rassen-africhting.

ZILVERGRIJS

De komst van Engelse en Franse jachthonden is de dood in de pot voor de oude Duitse voorstaande jachthonden, zoals we die kunnen zien op de prenten van Johann Elias Ridinger. In het revolutiejaar 1848 worden oude jachtrechten van de adel, vorsten en 'Landesherrn' opgeheven en de Duitse voorstaande honden staan op de drempel van de ondergang. 'Het is makkelijker om bij een Poedel vlooiën te vangen dan met een Duitse hond hoenders te zoeken', zou een anonieme jager hebben gezegd.

Echter, als in 1870 door heel Duitsland een wind gaat waaien van chauvinisme en oude Duitse gebruiken in ere worden hersteld, wil men bij het jacht terug naar die honden waarmee de grootvaders en overgrootvaders hebben gejaagd. Het opbouwen van een nieuwe stam begint met 'Hektor I.', eigendom van Oberförster Hesse. Hektor staat model voor de eerste rasstandaard van de kortharige Duitse voorstaande hond.

Bijzonder is dat Anthony van Dyck (1599-1641) in 1631 prins Ruprecht von der Pfalz (1619-1682) portretteert in gezelschap van een zilvergrijze hond met een witte borstvlek en een lange staart. Geen Weimaraner natuurlijk maar wel het bewijs dat halverwege de zeventiende eeuw deze bijzondere kleurstelling al bestaat. Ik schrijf zilvergrijs, maar in de literatuur wordt ook reegrijs en muisgrijs gebruikt. Deze kleur komt tot stand door de werking van

een gen voor 'blauw verdunning', aldus Hans Räber. Little en Jones geven in hun boek *Coat colour in Great Danes* (1919) de letters dd aan dit gen. De rest is voer voor kleurvererving kenners.

'KARL-AUGUST-HUNDE'

Over de herkomst van de Weimaraner is al veel gespeculeerd en geschreven. Dat ga ik hier niet overdoen maar een paar willekeurige versies – niet perse juist of onjuist - wil ik u niet onthouden. Volgens de auteur Karl Brandt zou groothertog Karl-August von Sachsen-Weimar-Eisenach (1757-1828), aan het einde van de achttiende eeuw, zijn kortharige Duitse voorstaande hond met een Engelse Pointer hebben gekruist. Uit deze verbintenis zou een zilvergrijze reu de stamvader van de Weimaraners zijn geworden. Karl-August reist in 1792 in gezelschap van de dichter Goethe (1749-1832) naar Frankrijk en één van de dingen die hij doet is het onder de knie krijgen van de Franse jachtmethodes. Volgens zeggen neemt hij bij zijn terugkeer naar Duitsland 'graue Französische Hunde' mee, die bekend worden onder de naam 'Karl-August-Hunde'. En net als bij andere fokkers in die tijd zorgt inteelt ervoor dat zowel het type als de kleur in korte tijd worden vastgelegd. Er is een andere versie van dit verhaal en daarin zou Karl-August na terugkeer van zijn 'Badereise' in Bohemen bij de vorsten Esterhazy en Auersperg von Teplitz honden hebben gekocht, dit omdat hij onder de indruk is van hun prestaties in het jachtveld. Deze honden geeft hij aan jagers, die nauwe betrekkingen met het Weimarse hof hebben. Pas vanaf 1870 komt er meer licht in de duisternis. Het is

Freiherr von Wintzingerode-Knorr-Adelsborn die 'Weimarse Hunde' fokt. Op een afbeelding uit 1871/72 is een Weimaraner te zien die uit de fokkerij van de Freiherr stamt. De kleur is donkergrijs en in de vacht is een bijna zwarte aalstreep* te zien.

Echter, rond diezelfde jaren is ook de jachthondenschilder L. Lindblohm uit Weimar bezig met het fokken van zilvergrijze voorstaande honden.

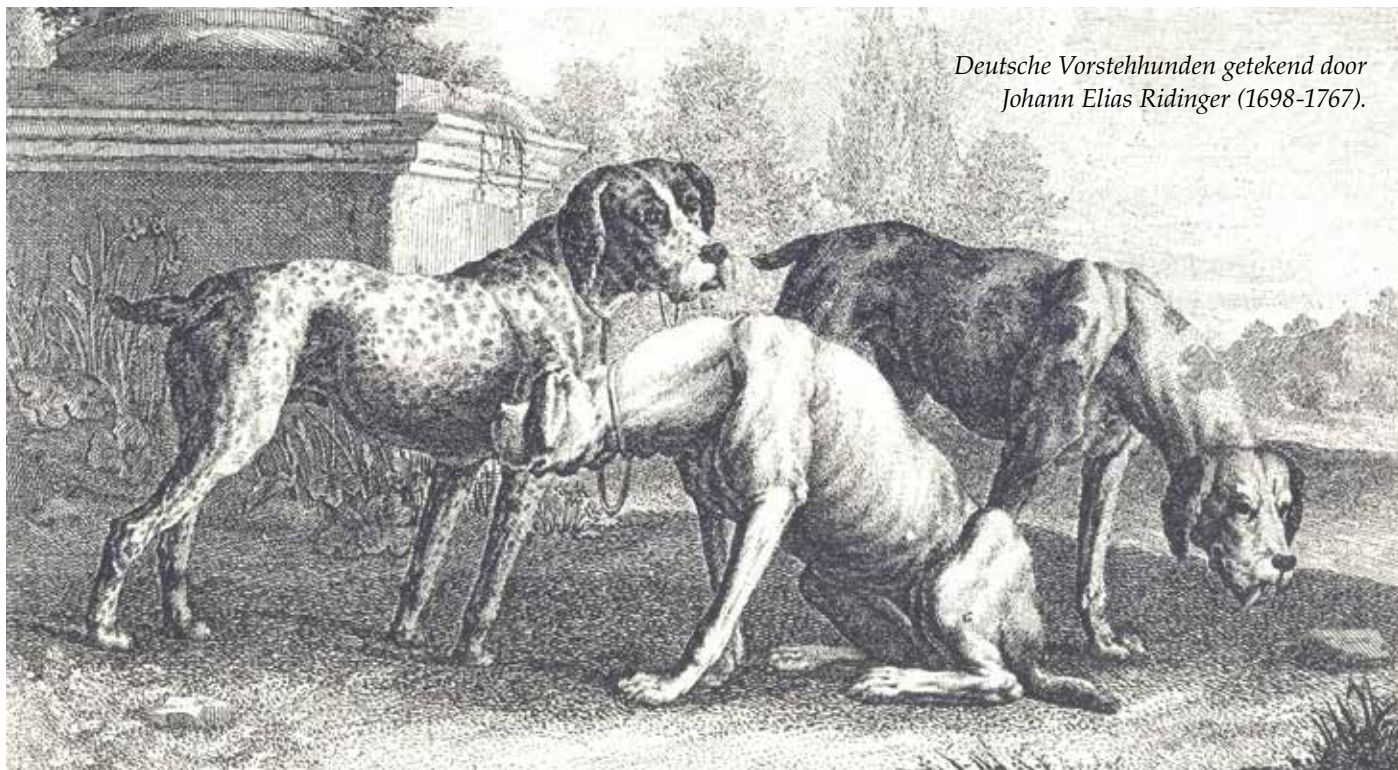
Succes heeft vele vaders en ook hier is dat het geval. De reeds genoemde auteur Karl Brandt schrijft dat de vader van Ritmeester Pitzschke vanaf 1881 regelmatig Weimaraners fokt; Pitzschke zelf zou in 1895 al meer dan 100 Weimaraners hebben gefokt, geboren in de kennel 'Sandersleben'. De grootste kennel in deze periode is die van Paul Wittekop in Hachsenhausen (Rüdemann's).

BEGENADIGD KUNSTENAAR

In de jaren tachtig van de negentiende eeuw ontstaat de wens om de Weimaraner als apart hondenras te erkennen. Let wel, in 1863 vindt er al een hondententoonstelling in Hamburg plaats. In 1879 wordt voor een aantal Duitse voorstaande honden een rasstandaard opgesteld. Als er in 1880 een show in Berlijn plaatsvindt, wordt in hetzelfde jaar een 'Delegierten-Kommission' benoemd. Twee jaar later, in 1882, wijst deze commissie het verzoek om Weimaraners als apart ras te erkennen af.

De reden? Een aantal kynologen is van mening dat deze

* een donkerkleurige streep op lichtere ondergrond. Loopt vanaf de schouder tot aan het kruis of de staartaanzet.

Deutsche Vorstehhunden getekend door Johann Elias Ridinger (1698-1767).

honden niets anders zijn dan een kleurvariant van de Duitse Staande Hond korthaar. Toch verschijnen er op de tentoonstelling in Berlijn (1880) 14 Weimaraners, afkomstig uit drie verschillende 'stammen': 1. De *Sanderslebener* van Ritmeester Pitschke, 2. De *Weissenfelser* van Otto Bach en 3. De *Thüringer Hunde* uit de omgeving van Weimar.

Dan komt Richard Strebel in beeld, de gezaghebbende auteur van het standaardwerk 'Die Deutschen Hunde', dat in 1905/06 verschijnt. Hij is ook een beoogd kunstenaar en in zijn boek staat een afbeelding van een Weimaraner en een driekleurige *Württembergischer Vorstehhund* (nu uitgestorven). Strebel wijdt bijna 12 pagina's aan de Duitse Voorstaande Hond en voor de Weimaraner heeft hij aan 1 pagina, inclusief de raskenmerken, meer dan voldoende. In de tekst van die raskenmerken staat meer dan eens: *Wie beim deutschen Vorstehhund*.

Als de reeds eerdergenoemde 'Delegierten-Kommission' voor een aantal Duitse voorstaande honden de raskenmerken al heeft vastgelegd, is de Weimaraner nog steeds een variëteit van de Duitse Voorstaande Hond korthaar. En zo wordt hij dan ook in het 'Zuchtbuch' van de 'Klub Kurzhaar' ingeschreven. Dat is heel onbevredigend voor de fokkers.

De erkenning, die in 1882 is afgewezen, komt dan toch eindelijk in 1896. En grappig genoeg is die erkenning mede gebaseerd op de afwijkende vachtkleur ten opzichte van de andere Duitse voorstaande honden... Daarna, halverwege 1897, wordt de *Verein zur Reinzucht des silbergrauen Weimaraner-Vorstehhundes* opgericht. (Later de *Verein zur Züchtung des Weimaraner Vorstehhundes*.)

VERBLIEBENEN RESTE DER RASSE

De eerste raspunten worden geschreven door majoor Von Büнау, op een tentoonstelling in 1896. Bijzonder is dat Von Büнау de Weimaraners apart laat keuren zodat hij de punten goed kan vastleggen! Zijn rasstandaard wordt in 1897 gepubliceerd in het bekende werk 'Les Races de Chiens' van Comte Henri de Bylandt. Veel activiteiten ontwikkelt de rasvereniging nog niet, totdat in 1922 majoor Robert Herber ('Aus der Wulfsriede') aan het roer komt te staan. Wat hij aantreft zijn niet alleen honden in alle denkbare kleuren grijs maar ook honden met een grote witte aftekening op de borst en witte tenen. Behalve de gladharige vachten komen ook lange en ruwharige vachten voor. Ook de aalstreep, die al op een afbeelding uit 1871/72 is te zien, is na 50 jaar nog niet verdwenen.

Hans Räber schrijft ietwat dramatisch: '... sammelte Major Herber die noch verbliebenen Reste der Rasse.' Onder het motto 'Der Weimaraner ist der Aristokrat unter den Jagdhunden' begint Herber met de organisatie van een tentoonstelling in Münster. Hoewel, tentoonstelling ... er verschijnen maar 10 Weimaraners.

IDEALE JACHTHOND

Natuurlijk moet in deze historie ook iets worden gezegd over het jagen met een Weimaraner. Vanaf zijn vroegste geschiedenis doet deze hond niets anders. Zoals eerder vermeld, is de Weimaraner een 'all round' jachthond. Zo wordt hij ook door jagers gekwalificeerd en geapprecieerd. In het Europa van de negentiende en de eerste helft van de twintigste eeuw is jagen bij de

Anthony van Dyck (1599-1641) schildert in 1631 prins Ruprecht von der Pfalz (1619-1682) in gezelschap van een zilvergrijze hond met een witte borstvlek en een lange staart. (Kunsthistorisches Museum, Wenen.)

Een prent uit 1824 die Karl August von Sachsen-Weimar-Eisenach laat zien bij een wandeling, vergezeld door twee honden. Tekening van Carl August Schwerdgeburth (1785-1878).

adel, vorsten en (groot)grondbezitters hetzelfde als ademen. Er zijn grote gebieden met voldoende wild en het zijn de jaren waarin er in Europa nieuwe jachthondenrassen worden ontwikkeld. Behalve de Weimaraner zijn dat, bij voorbeeld, de Pudelpointer, Korthals Griffon, Schillerstövare, Hamilton Hound, Griffon Boulet, de Hygenhund en de Dunkeren. Vrijwel allemaal ontwikkeld door jagers, die op zoek zijn naar hun ideale jachthond.

De Weimaraner zoekt met een hoog gedragen hoofd het terrein af. Meestal doet hij dit zigzaggend en systematisch. Geen hoekje ontsnapt aan zijn aandacht. Als hij de geur van wild in de neus krijgt – de verwaaiing – kan hij ‘aantrekken’ en als bevroren blijven staan. We kennen allemaal die typische pose: één voorpoot wordt opgetild en de hond heeft de blik gericht op de plek waar hij het wild heeft gespot.

NIET RASZUIVER

Als de jachtgronden kleiner worden en het wild zeldzamer moeten de jagers weidelijk (beherend) gaan jagen. In Nederland betekent dit dat men zich moet houden aan de Weidelijkheidsregels, een soort gedragscode voor jagers. (Zie: www.jagersvereniging.nl/jagen/de-jachtpraktijk/weidelijkheidsregels/)

En dan moet er natuurlijk iets worden gezegd over langharige Weimaraners. In eerste instantie worden Weimaraners met deze haarvariëteit gezien als niet raszuiver. Na veel gesteggel zijn het Sigismund Freiherr von Zedlitz (pseudoniem Hegendorf; schepper van de Poedelpointer) en Forstrat Otto Stockmeyer (voorzitter van de Oostenrijkse rasvereniging) die bereiken dat de Langhaar in 1935 door de F.C.I. wordt erkend. De ruwhaar (of draadhaar) variëteit heeft de F.C.I. niet gehaald, althans niet als Weimaraner. In Slowakije leven ze voort als de Slowaakse Staande Ruwhaar (Slovenský hrubosrstý stavač), een combinatie van een ruwharige Weimaraner en een Cesky Fousek.

GESCHIEDENIS IN NEDERLAND

Hier schakelen we over naar de geschiedenis van het ras in Nederland. In 1875 wordt de ‘Koninklijke Nederlandsche Jachtvereniging NIMROD’ opgericht. Deze vereniging houdt vanaf 1889 een stamboek voor jachthonden bij. In het Nederlands Hondenstamboek (NHSB) vinden de eerste inschrijvingen van

Weimaraners in 1898 plaats. Het zijn de reu ‘Roland’ en zijn zuster ‘Bella’, gefokt door Otto Bach van de Duitse ‘Weissenfels’ kennel.

Uit de aantallen inschrijvingen in de beide stamboeken kan geen enkele conclusie v.w.b. fokkers en aantallen nesten c.q. honden worden getrokken. Slechts een beperkt aantal fokkers neemt de moeite om hun nesten te laten registreren.

De eerste in Nederland geregistreerde Weimaraner kennel is die van mevrouw A. Rogmans-Remmers en haar echtgenoot Mr. E. Rogmans (kennel ‘von Cleve’); de eerste importen komen uit Duitsland en Oostenrijk. De fokkerij staat op een laag pitje; er gaan soms jaren voorbij zonder dat één enkele hond in het stamboek wordt ingeschreven. In de jaren zestig van de vorige eeuw is vooral kennel ‘van d’ Ouwe Stee’ van S. van Schuppen actief.

BEJAAGDE WEIMARANERS

Een raskeuring in 1966, tevens de eerste samenkomst van fokkers en liefhebbers, vindt plaats bij Het Jagershuis in Zeist. Een aantal van 46 inschrijvingen is boven verwachting.

In 1970 wordt de rasvereniging ‘De Weimarse Staande Hond’ opgericht. Wordt er voorheen vooral uit Oostenrijk geïmporteerd, nu komen er nieuwe bloedlijnen uit Duitsland en Engeland. Het aantal pups dat wordt geboren stijgt ‘explosief’: 25 in 1971, 35 in 1972 en 64 in 1975.

Nieuwe fokkers – die mijn generatie hebben meegemaakt – doen hun intrede: F. Nierop met ‘of the Three Turnips’, die 30 jaar actief is. Voorts ‘of the Grey Noble’, gestart in 1977 door Gerda Half-van Boven en nog steeds actief. Veel opzien met haar Weimaraners met Amerikaans bloed – en dus erg showy - baarde Carla Grens (‘After Nani’s’), die in de jaren negentig altijd in de erering is te vinden. Bij kennel ‘Of Weimar’s Joy’ (Jur Deckers) ligt de nadruk bij het fokken op bejaagde Weimaraners.

Het is onmogelijk om in dit bestek alle fokkers die ertoe doen te noemen. Dit is slechts een (aanvechtbare) keuze.

In 2001 verschijnt een kloek boek over het ras: ‘De Weimaraner’, geschreven door Jur Deckers. Ik zou willen dat elk ras over een dergelijk standaardwerk zou kunnen beschikken. ■

NB Alle pogingen zijn in het werk gesteld om namen van fotografen van foto's te achterhalen. Dit is niet altijd gelukt. Wie rechten op afbeeldingen meent te hebben kan contact opnemen met de auteur: horter@fiscali.nl

De Weimaraners van de Amerikaanse fotograaf William Wegman zijn door zijn, vaak antropomorfe, wijze van afbeelden wereldwijd bekend geworden.